

IAS 36 Verdifall på eiendeler:

Dokumentasjon og noteopplysninger

Jo større usikkerhet det er knyttet til eiendelers verdi, desto viktigere er det å gi informasjon om usikkerhetene. Artikkelen gir innspill til regnskapsprodusentens dokumentasjon av test for verdifall, samt utarbeidelse av tilhørende noteopplysninger.

Artikkelen er forfattet av:

Siviløkonom
Tom Husebø
KPMG

Tom er direktør i KPMGs Corporate Finance-avdeling med ansvar for verddivurderinger. David er senior manager i Fagavdeling Revisjon og Regnskap.

Statsautorisert revisor
David M. Mikalsen
KPMG

- 1 Bruksverdi (Value in Use)
- 2 Virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (Fair Value Less Costs to Sell)

Da bruksverdi er både den mest benyttede tilnærmingen og inneholder stor grad av skjønn og vurdering, vil vi kun ta for oss dokumentasjonsbehov ved bruk av bruksverdi.

For virkelig verdi fratrukket salgsutgifter gir standarden eksempler på når denne vil være relevant og implisitt, også hvordan denne dokumenteres (bindende bud, aktivt marked med kvoterte priser etc).

Formalkrav i standarden

Standarden gir retningslinjer for nedskrivningstester, men disse knytter seg i stor grad til når og hvordan verdifall skal måles, og i liten grad til dokumentasjonen som kreves.

Det standarden gir av direkte retningslinjer er kort oppsummert:

- budsjetter/prognoser skal være ledelsens beste estimat
- budsjetter/prognoser skal være godkjent av ledelsen
- eksplisitte budsjetter/prognoser skal som hovedregel være høyst fem år etterfulgt av ekstrapolering
- evighetsvekst (etter eksplisitt estimatperiode) kan vanskelig overstige generell vekst i økonomien
- historisk utvikling kan bidra til å underbygge prognosene
- eksterne kilder tillegges vekt, om tilgjengelige

Ledelsens beste estimat

Med ledelsens beste estimat menes et sannsynlighetsvektet estimat som tar hensyn til den risikoen som påvirker prognosene. Det er her viktig å differensiere mel-

lom et slikt estimat og for eksempel en salgsavdelings salgsbudsjett, hvor sistnevnte gjerne er et mål for de ansatte å strekke seg etter, snarere enn et godt estimat for faktisk utvikling.

Godkjent av ledelsen

Foretak har ofte offisielle budsjetter for ett år av gangen, samt eventuelle prognoser som strekker seg lenger enn dette. Budsjettene utarbeides vanligvis på høsten før budsjettåret og er således ofte oppdaterte og i tråd med faktisk utvikling frem til starten av estimatperioden. Om et foretak har gode budsjetteringsrutiner, vil gjerne budsjettene også være godt gjennomarbeidet, med en bottom up-oppbygging. Videre er det ofte ulike insentiver rundt budsjetter (salgs mål, bonusordninger med mer) som bidrar til å gjøre budsjettene mer objektive. Når det gjelder langtidsprogner, er dette ofte noe som utarbeides for eksempel hvert tredje år, og disse kan da i mindre grad være oppdaterte og i tråd med faktisk utvikling. Det er også vår erfaring at slike planer ofte har et større innslag av ambisjoner i seg og målsetninger å strekke seg etter, og kan da være noe mindre forpliktende for ledelsen. Vi opplever derfor ofte at estimatene har et knekkpunkt i overgangen mellom budsjett og prognoser. Selv om både budsjettet og prognosene er godkjent av ledelsen, bør ikke disse benyttes ukritisk hvis utviklingen samlet sett virker urimelig.

Prognoser høyst fem år

Standarden tillater en lengre periode om dette er berettiget. Normalt vil fem år være tilstrekkelig, da få foretak lager prognoser særlig lengre enn tre år. Samtidig er perspektivet ofte langt nok til å la veksttakt og marginbilde normalisere seg før man generaliserer i terminalperioden (evighetsperspektivet/ekstrapolering, jf. standarden).

Ved gjennomføring av test for verdifall må det i stor grad foretas skjønnsmessige vurderinger, herunder vil det være en rekke forutsetninger som legges til grunn for estimatene. Når det er usikre økonomiske tider slik det har vært de siste drøye to årene, er det spesielt viktig å være bevisst på å gi utfyllende og god informasjon.

Dokumentasjon av nedskrivningstesten

IAS 36 omhandler nedskrivningstester, gir retningslinjer for metoder og tilnærming og stiller krav til noteopplysninger. Det standarden derimot ikke berører i særlig grad er hvordan nedskrivningstester skal dokumenteres, verken når det gjelder hvilken dokumentasjon, eller omfanget og detaljgraden på denne. Det har derfor over tid etablert seg en norm blant regnskapsbrukere og spesialister innenfor verddivurdering. I første del av artikkelen beskriver vi hvilken dokumentasjon som forventes i forbindelse med nedskrivningstester og hvordan denne kan struktureres og presenteres.

Standarden tillater to tilnærminger for verdimåling:

PERIODE: Standarden tillater en lengre prognoseperiode om dette er berettiget.

Det er i utgangspunktet kun bransjer med lange prognoseperspektiver på grunn av kontraktslengder etc. som kan forsvare lengre estimater. Eksempler på dette kan være shipping-, olje- og eiendomsforetak.

Evighetsvekst

Vekst i evigheten, benyttet for terminalperioden (perioden etter eksplisitt estimeringsperiode), skal ha flat eller avtagende vekst. Vanlig praksis er at det legges til grunn vekst nær langsiktig estimat på inflasjon, da for eksempel vesentlig sterkere vekst enn inflasjon vanligvis vil være urimelig og kan indikere at eksplisitt estimatperiode er for kort til at foretaket har nådd normalvekst.

Historisk utvikling kan bidra til å underbygge prognosene

Denne formuleringen i standarden indikerer at utvikling som avviker mye fra historisk utvikling, krever økt grad av dokumentasjon. Dette er fornuftig da faktisk historisk utvikling i seg selv kan være dokumentasjon på rimeligheten i estimatene. Merk at det selvfølgelig er en forskjell på estimater som inkluderer fortsettelse av et etablert marginbilde og fortsettelse av en veksttakt, hvor sistnevnte over tid vil måtte nå en logisk konklusjon/ending.

Eksterne kilder tillegges vekt

Eksterne kilder på estimert egen utvikling er sjeldent tilgjengelig for foretak. Derimot finnes det eksterne kilder i form av bransjespesialister og -observatører, makroøkonomer etc. på estimert utvikling i økonomien generelt og spesifikt for enkeltsektorer. Bransjeforeninger og Statistisk sentralbyrå er også eksempler på kilder som kan gi nyttig tredjepartsstatistikk og -prognoser.

Foretakets egne budsjetter og prognoser bør således linkes til slike kilder og eventuelle avvik fra markedets oppfatning av utvikling, bør kunne argumenteres. Merk derimot at bruksverdi-begrepet skiller seg fra estimater på virkelig verdi ved at foretaket i sin vurdering kan inkludere foretaksspesifikke forutsetninger og syn, som ikke nødvendigvis en markedsaktør ville lagt til grunn. For test for verdifallformål skal derimot bare kontantstrømmer fra dagens bruk av eiendelen inkluderes, og man kan ikke ta hensyn til forbedring eller utvidelse av eiendelen eller effekter av omorganiseringer som foretaket ikke har endelig forpliktet seg til.

Best practice

Basert på vår erfaring og den praksis som over tid har etablert seg, vil vi nedenfor oppsummere hva som anses som god dokumentasjon, og hvordan denne kan presenteres/sammenstilles.

Ett dokument

En verddivurdering som er sammenstilt i ett dokument vil, etter vår mening, bedre dokumentasjonen. Dette skyldes blant annet at det letter gjennomgang og etterprøving av dokumentasjonen, men også at dette fremtvinger en rød tråd i argumentasjonen som presenteres, gir intern konsistens i tallmaterialet samtidig som en god

disposisjon vil avdekke eventuelle hull i dokumentasjonen.

Et slikt dokument utformes i rapportform eller som et memo, og kan dekke en eller flere kontantgenererende enheter (KGEer)¹, avhengig av hva som er hensiktsmessig. Underliggende dokumentasjon gjengis i dokumentet, inkluderes i appendiks eller henvises til som kilder.

Elementer i en god verddivurdering

En god verddivurdering inneholder gjerne følgende hovedelementer:

1. Introduksjon/bakgrunn
2. Analyse av historiske tall
3. Markeds- og strategisk analyse
4. Beskrivelse av forutsetninger
5. Konklusjon

Nedenfor har vi oppsummert hva som bør inkluderes i de enkelte delene, samt hvordan de bidrar til å forsterke dokumentasjonen.

Hvordan dokumenterer man forutsetninger?

Disposisjonen over gir et godt rammeverk for hvordan forutsetninger kan dokumen-

¹ «En 'kontantgenererende enhet' er den minste identifiserbare gruppen av eiendeler som genererer inngående kontantstrømmer, og som i all vesentlighet er uavhengige av inngående kontantstrømmer fra andre eiendeler eller grupper av eiendeler.» (IAS 36.6)

Element	Innhold	
1. Introduksjon/bakgrunn	• Formål og bakgrunn for verddivurderingen • Beskrivelse av gjenstand (eiendel/KGE) for testing • Hvem som har utført vurderingen • Hvilken informasjon som har vært benyttet • Valg av metode(r) • Tidspunkt for vurdering	Vil blant annet gi grunnlag for å vurdere grad av objektivitet i verddivurderingen
2. Analyse av historiske tall	• Resultatregnskap (2-3 års historisk) • Balanse (2-3 års historisk) • Beskrivelse/kommentarer til tallmaterialet, særlig til vesentlige endringer • Detaljer knyttet til netto rentebærende gjeld, arbeidskapital og bokførte verdier som er grunnlag for testing	Vil gi bedre grunnlag for å vurdere holdbarheten i fremtidsprognosene som legges til grunn i verddivurderingen
3. Markeds- og strategisk analyse	• Definisjon av markedet inkludert anslag på størrelse • Beskrivelse av hoveddrivere for vekst og lønnsomhet i bransjen • Beskrivelse av konkurransesituasjonen, inkludert konkurrentanalyse	Vil gi bedre grunnlag for å vurdere holdbarheten i prognosene som legges til grunn i verddivurderingen
4. Forutsetninger og beregninger	• Forutsetninger for omsetningsutvikling (volum, pris, markedsandeler etc.) • Forutsetninger for marginutvikling (eller pr. bestanddel i kostnadsbildet) • Forutsetninger for investeringsnivå (anleggsmidler og arbeidskapital) • Terminalvekst • Forutsetninger for, og oppbygging av, avkastningskrav • Kontantstrømmer (med link til estimerte regnskapslinjer) • Beregning i henhold til eventuelle andre metoder	Her beskrives forutsetningene med forankring i del 2 og 3 (over).
5. Sammendrag verdier	• Oppsummering av verdier fra benyttede metoder • Sensitiviteter • Konklusjon på verdi og konklusjon på behov for nedskrivning	• Ved bruk av flere metoder eller scenarier må ledelsen konkludere på estimert verdi • Sensitivitetsanalyse kan videre bidra til å underbygge robustheten i prognosene. Det vil også kunne være påkrevd å opplyse om sensitiviteter i notene til årsregnskapet.

Regnskap

teres. God dokumentasjon har ofte et innslag av triangulering, med det mener vi at rimeligheten i forutsetningene har flere knagger å henges på. Utviklingen i marginutvikling kan eksempelvis argumenteres på følgende måte:

... forventer en driftsmargin i 2010 på 11 % som er i tråd med faktisk margin i 2008 og 2009, men noe over bransjegenomsnittet på 9,5 %. På grunn av konkurransesituasjonen forventes marginen i markedet å reduseres ned mot 8 % og foretakets mer-margin forventes heller ikke å kunne vedvare, slik at driftsmargin i 2011 estimeres til 9 % fallende til 8 % i 2012.

I dette tilfellet vil da seksjon 2 av analysen underbygge historisk utvikling i margin.

Seksjon vil 3 beskrive markedets marginbilde og konkurransesituasjon og henvise til eksterne kilder hvor dette er hentet fra.

Sporbarhet og detaljer i tallmaterialet

Foretak budsjetterer og prognostiserer ulikt, men generelt vil gode estimater være bygget opp «bottom-up» enten pr. produkt, pr. geografisk område eller annet. Dokumentasjonen bør gjengi slik informasjon i den grad den er hensiktsmessig for å forstå utviklingen i tallmaterialet.

For et foretak med omsetning fra for eksempel tre ganske ulike produktgrupper (inn under samme KGE) vil det være vanskelig å argumentere og dokumentere utviklingen på et samlet nivå, og vanskelig for revisor å ha en formening om et veldig aggregert tall. Det vil være naturlig å bryte

ned inntektene i enkeltkomponenter, spesielt om utviklingen for disse er forskjellig. For eksempel vil typisk en avis ha inntekter knyttet til abonnement/løssalg, merkereannonser og rubrikkannonser, hvor sistnevnte kanskje er utsatt for vesentlig større konkurranse enn annen annonseinntekt og kan vise en trend som avviker fra øvrig inntekt. Videre er det ofte hensiktsmessig å vise omsetningsutvikling splittet i pris og volum, da disse kan utvikle seg ulikt. Som i alle andre sammenhenger må detaljgraden vurderes ut ifra hva som er hensiktsmessig og i hvilken grad det faktisk bidrar til å underbygge rimeligheten i prognosene snarere enn å komplisere analysen.

Når tallmaterialet detaljeres og splittes opp for analyseformål, er det selvfølgelig viktig

Prognose	2010A	2011E	2012E	2013E	2014E	Terminal
Omsetning	15 326	16 246	17 220	18 598	19 156	19 635
Vekst		6,0 %	6,0 %	8,0 %	3,0 %	2,5 %
Varekost	4 598	4 711	4 908	5 207	5 364	5 498
Bruttoresultat	10 728	11 534	12 313	13 391	13 792	14 137
Bruttomargin	70,0 %	71,0 %	71,5 %	72,0 %	72,0 %	72,0 %
Personalkostnader	4 625	4 810	5 002	5 202	5 411	5 627
Avskrivning/amortisering	1 230	1 261	1 292	1 325	1 358	1 392
Andre driftskostnader	3 832	4 061	4 305	4 649	4 789	4 909
Driftsresultat (EBIT)	1 042	1 402	1 713	2 214	2 235	2 210
EBIT%	6,8 %	8,6 %	9,9 %	11,9 %	11,7 %	11,3 %

1 Estimert omsetningsutvikling bør begrunnes eksempelvis basert på forventet markedsutvikling, utvikling i markedsandel og pris- og volumvekst.

2 Estimert marginutvikling bør begrunnes eksempelvis basert på historiske marginer, samt forventet fremtidig konkurranse. Vesentlige endringer krever ofte ytterligere forklaring, men vel så viktig er det at selskapet også kan begrunne eventuell opprettholdelse av historiske marginer.

Kontantstrømsberegning	2011E	2012E	2013E	2014E	Terminal
EBIT	1 402	1 713	2 214	2 235	2 210
Kalkulert skatt på EBIT	28 %	393	480	620	619
NOPLAT	1 010	1 233	1 594	1 609	1 591
Avskrivning/amortisering	1 261	1 292	1 325	1 358	1 392
Brutto kontantstrøm	2 270	2 525	2 919	2 967	2 983
Investering i anleggsmidler	1 300	1 200	1 350	1 350	1 400
Investering i arbeidskapital	77	81	115	46	40
Netto kontantstrøm	894	1 244	1 454	1 570	1 543
Diskonteringsperiode	1,0	2,0	3,0	4,0	4,0
Diskonteringsfaktor	11,0 %	0,901	0,812	0,731	0,659
Nåverdi	805	1 010	1 063	1 034	11 956
Estimert verdi 31.12.2010 (EV)	15 868				
Netto operative eiendeler 31.12.2010	12 100				
Bokført verdi forsvart/(ikke forsvart)	3 768				

3 Investeringer i anleggsmidler og arbeidskapital bør begrunnes. Særlig bør det påses at investeringer i anleggsmidler og estimerte avskrivninger i terminalperioden er relativt sammenfallende. Store avvik her anses generelt som urimelig da det innebærer under- eller overinvesteringer på sikt.

4 Estimert verdi kan vurderes både mht. hvor stor andel av verdien som kommer fra eksplisitt estimeringsperiode, og eventuelt også opp mot hvilke implisitte multipler verdien gir sammenlignet med hvordan peer-group prises.

ARNTZEN
de BESCHE

Revisorjus

Arntzen de Besche har spisskompetanse og omfattende erfaring med tvisteløsning og rådgivning i revisjons- og revisorjus.

www.adeb.no

Prosedyre >>

Firmaets prosedyregruppe består av advokater med lang erfaring - fra advokatvirksomhet, Regjeringsadvokaten, EFTA-domstolen, EF-domstolen og som dommere ved de alminnelige domstolene. Flere av firmaets advokater regelmessig som voldgiftsdommere.

Advokatene Fred A. Gade (leder), Kåre I. Moljord og Terje Granvang har spisskompetanse og omfattende erfaring med tvisteløsning og rådgivning innenfor generell revisjons- og regnskapsjus; særlig i tilknytning til ansvar for revisor, ledelsen, styremedlemmer og advokater.

Om oss >>

Arntzen de Besche er et av landets ledende advokatfirmaer med flere enn 90 advokater og med kontorer i Oslo, Stavanger og Trondheim.

Vi er et internasjonalt orientert advokatfirma som dekker de fleste forretningsjuridiske områder. Våre advokater er anerkjente spesialister innenfor ulike fagområder og bransjer. Vi bistår og rådgir virksomheter i det private næringsliv og offentlig sektor.

Les mer på www.adeb.no

Kontakt oss >>

Fred A. Gade
Partner
tlf. 98 29 45 43
fag@adeb.no

Kåre I. Moljord
Partner
tlf. 98 29 45 68
kim@adeb.no

Terje Granvang
Partner
tlf. 98 29 45 94
tgr@adeb.no

VÅRE KONTORER:

OSLO — 23 89 40 00

TRONDHEIM — 73 87 12 00

STAVANGER — 52 87 45 00

Regnskap

at det gjennom hele dokumentasjonen (rapporten/notatet) er sporbarhet slik at detaljene faktisk leder opp til prognosen som inngår i verdiberegningen.

Sensitivitetsanalyse

En god verddivurdering inkluderer også en sensitivitetsanalyse hvor eventuell endring i de viktigste forutsetningene fremgår. På generelt grunnlag er ofte vekst og margin, samt avkastningskrav fornuftige parametere å inkludere i en slik analyse. Analysen kan selvfølgelig detaljeres ytterligere ned på volum og pris samt enkeltkomponenter i kostnader og investeringer. En sensitivitetsanalyse bidrar til å belyse to aspekter i en test for verdifall. For det første viser den hvor stor «buffer» man har i forutsetningene, før man eventuelt må foreta nedskrivning. For det andre viser den også hvilke forutsetninger som har mest påvirkning på verdien og som foretaket bør underbygge og argumentere godt for i analysen.

Særskilt om avkastningskrav²

Avkastningskrav kan bygges opp på ulike måter. Den vanligste tilnærmingen er å benytte Kapitalverdimodellen (CAPM) for

² Det vises til artikkelen «Avkastningskrav ved test for verdifall» i Praktisk Økonomi og Finans nr. 1 2009 for en detaljert beskrivelse av oppbyggingen av avkastningskrav og hvordan de enkelte komponentene kan estimeres.

egenkapitalkravet, som videre inngår sammen med fremmedkapitalkravet til et vektet avkastningskrav (WACC). For dokumentasjonsformål vil man i en test for verdifall forvente å få dokumentert selve oppbyggingen av kravet, samt at hver enkelt komponent beskrives og underbygges. Kilder som Bloomberg, Reuters samt finansaviser og -tidsskrifter er ofte gode kilder for slik informasjon.

Selve verdifallstesten/hva man sammenligner med

Det er viktig å påse at verdifallstesten gjennomføres på riktig nivå, det vil si at man må ta stilling til om testen kan gjennomføres for en enkelteiendel eller om den må gjennomføres for en KGE eller en gruppe av KGE. Når riktig nivå på verdifallstesten er fastslått, må det påses at det kun er de relevante kontantstrømmene som inkluderes. De fleste verdifallstester gjøres for en hel KGE som består av en rekke eiendeler og forpliktelser som til sammen genererer en kontantstrøm, og hvor kontantstrøm til enkelteiendeler typisk ikke lar seg estimere. I selve verdifallstesten er det derfor viktig at estimert verdi fra kontantstrømberegningen sammenstilles med riktige bokførte verdier for å avdekke eventuell underdekning.

IAS 36 legger til grunn at man benytter kontantstrømmer før finansiering og før

skatt. Når verdi beregnes før finansiering, vil denne representere det som kalles enterpriseverdi. Denne verdien tilsvarer estimert markedsverdi (i dette tilfellet bruksverdi) av sysselsatt kapital, ofte også kalt total kapital. Sysselsatt kapital kan estimeres enten ved å se på passivasiden eller aktivasiden. Sysselsatt kapital består av egenkapital pluss netto rentebærende gjeld. Alternativt kan man se på aktivasiden og estimere netto operative eiendeler, som representerer det samme.

Figuren nederst på siden viser hvordan disse størrelsene henger sammen.

Vi ser at det blant noen regnskapsprodusenter hersker en del forvirring rundt hvilke eiendeler (og forpliktelser) som skal inkluderes eller ikke i testen. Da testen sjeldent gjøres på eiendelsnivå, men snarere på kontantstrømsgenererende enhet, bør utgangspunktet være at ingen balanselementer ekskluderes fra oppsettene over. Det som snarere bør være vurderingen, er hvilke eiendeler (eller forpliktelser) som inngår i netto rentebærende gjeld (ikke-operative eiendeler).

Siden standarden også sier at testen skal foretas før skatt, er det en viss forvirring vedrørende om skatterelaterte poster i balansen skal tas hensyn til. Vi er av den formening at utsatt skatt-poster i utgangs-

Balanse			
Goodwill	120	Egenkapital	90
Faste anleggsmidler	223	Lån	330
Varelager	54	Leverandørgjeld	32
Fordringer	40		
Cash (overskuddslikviditet)	15		
Sum eiendeler	452	Sum gjeld og EK	452

SYSSELSATT KAPITAL: Sysselsatt kapital består av egenkapital pluss netto rentebærende gjeld.

Enterpriseverdi fra verddivurdering (eksempel): 400

skal sammenlignes med:

Alternativ 1: Sysselsatt kapital	
+ Egenkapital	90
+ Lån	330
– Cash (overskuddslikviditet)	–15
Netto	405

Alternativ 2: Netto operative eiendeler	
+ Goodwill	120
+ Faste anleggsmidler	223
+ Varelager	54
+ Fordringer	40
– Leverandørgjeld	–32
Netto	405

Om estimert enterpriseverdi er lavere enn bokført verdi, medfører dette nedskrivning.

punktet bør ekskluderes i analysen. Om analysen gjøres før skatt, vil man ikke ha noe sted i kontantstrømanalysen å ta hensyn til effekten av endring i utsatt skatt, og om man velger å gjøre beregningen etter skatt, kan man la være å beregne denne effekten.

Den delen av utsatt skatt som derimot skyldes latent skatt fra tidligere oppkjøpsanalyser og som har sin motpost i goodwill (teknisk goodwill), mener vi bør inkluderes ved at den tas hensyn til og reduserer netto operative eiendeler som skal testes. Vi mener dette er fornuftig da det ville vært urimelig å måtte forsvare teknisk goodwill (ikke-oppkjøpt goodwill) i en test for verdifall da man ikke betalte for denne i den opprinnelige transaksjonen.

I slutten av oktober 2010 offentliggjorde CESR (Committee of European Securities Regulators), en avgjørelse (EECS/0910-05) som kan synes å gå imot et slikt syn. I den omtalte avgjørelsen påpekes det at også utsatt skatt som har sin motpost i goodwill kun skal redusere netto operative eiendeler ved sammenligning mot virkelig verdi fratrukket salgsutgifter (beregnet etter skatt), ikke ved sammenligning mot beregnet bruksverdi (beregnet før skatt).

Noteopplysninger

Generelt

IAS 36 *Verdifall på eiendeler* har omfattende krav til noteopplysninger, og dette er regulert i paragrafene 126–137. Vi vil i gjennomgangen nedenfor i hovedsak fokusere på IAS 36.134 som omhandler krav når gjenvinnbart beløp beregnes for KGEer, eller en gruppe av slike KGEer, som inneholder goodwill, immaterielle eiendeler med ubestemt levetid eller immaterielle eiendeler som ikke er tiljen-

gelig for bruk. I motsetning til for øvrige KGEer og enkelte eiendeler, må opplysningene gis uavhengig av om det er foretatt nedskrivninger eller ikke.

At det er krav til omfattende opplysninger i disse tilfellene skyldes blant annet at det for de nevnte eiendelene ikke skal foretas årlige avskrivninger. Ikke å foreta årlige avskrivninger øker kravet til pålitelighet som må tillegges årlig test for verdifall for eiendelene. Det er videre en type eiendeler som kan være beheftet med betydelig usikkerhet med hensyn til verdi. Av den grunn er det viktig at det gis informasjon om hvilke forutsetninger verdiberegningene er basert på, samt hvor sensitive beregningene er for endringer i sentrale forutsetninger.

I tillegg til de eksplisitte kravene i IAS 36.126–137, har IAS 1.15 krav om at finansregnskapet skal gi en dekkende fremstilling. Videre følger det av samme bestemmelse at anvendelsen av IFRS'ene, *om nødvendig med tilleggsopplysninger*, forventes å gi en dekkende fremstilling. Det kan således være behov for opplysninger utover de kravene som fremgår av standardene for at årsregnskapet skal gi en dekkende fremstilling.

Finanstilsynet har i flere brev til børsnoterte foretak tatt opp utilstrekkelige noteopplysninger knyttet til test ved verdifall. Det er ikke bare i Norge tilsynsmyndighetene har fokus på noteopplysninger knyttet til test for verdifall. I september 2010 offentliggjorde CESR, som ved endringen i tilsynsstrukturen i EU 1. januar 2011 ble erstattet av European Securities and Markets Authority (ESMA), en rapport om overvåking og håndheving av IFRS i Europa i 2009. I rapporten fremgår det at

test for verdifall av eiendeler var ett av de fem hovedfokusområdene for regnskapskontrollen i 2009. Ett av formålene med samarbeidet mellom tilsynsmyndighetene i Europa er å sikre konsistens i regnskapskontrollen. Det vil etter vårt syn være veldig nyttig for regnskapsprodusentene å følge med på hva som kommuniseres fra både Finanstilsynet og ESMA, herunder lese de offentliggjorte utdragene fra European Enforcers Coordination Sessions (EECS) «Database of Enforcement Decisions». Både CESRs rapport og utdragene fra databasen er tilgjengelig på ESMA's nettside www.esma.europa.eu.

Det er etter vårt syn viktig at regnskapsprodusentene setter seg i regnskapsbrukernes situasjon og vurderer om det som er gitt av opplysninger er forståelig og om det er gitt tilstrekkelig, relevant informasjon. I likhet med Finanstilsynet har vi det inntrykk at en del av de børsnoterte foretakene fortsatt har forbedringspotensial knyttet til noteopplysninger relatert til tap ved verdifall, både når det gjelder å gi relevant informasjon og å formulere og strukturere noteopplysningene slik at det er lett for regnskapsbrukerne å forstå innholdet i notene.

I omtalen av de sentrale notekravene nedenfor trekker vi inn enkelte av våre observasjoner fra gjennomlesing av årsrapporter. En generell observasjon er at test for verdifall i en del årsrapporter i hovedsak er beskrevet i forhold til goodwill og dels immaterielle eiendeler med ubestemt levetid. Det er lite beskrivelser av gruppen eiendom, anlegg og utstyr. Det kan nok blant annet skyldes at det for denne gruppen eiendeler kun er krav om informasjon etter IAS 36 i de tilfellene hvor det faktisk er foretatt nedskrivninger. Videre er denne

Behov for hjelp?
Ring oss 23 23 91 91.

BJØRGFJELL *Bemanning* 25 år

www.bjorgfjell.no
OSLO - DRAMMEN - TRONDHEIM - FREDRIKSTAD

SPELALISTEN INNEN ØKONOMI, REGNSKAP, KONTOR OG ADMINISTRASJON.

gruppen av eiendeler ofte inkludert i KGEene – det vil si at de ikke vurderes separat. Når det også er tilordnet goodwill til KGEen, skal goodwill nedskrives først når det gjenvinnbare beløpet er lavere enn bokført egenkapital. Derved kommer en ofte ikke ned til øvrige typer eiendeler. Denne typen eiendeler vil imidlertid uansett om det er foretatt nedskrivning eller ikke kunne omfattes av kravet til å gi opplysninger om estimeringsusikkerhet, jf. bl.a. IAS 1.125.

Videre er en del av opplysningene som gis veldig generelle, selv der foretakene har flere KGEer. Eksempelvis vil det etter vårt syn ikke være tilstrekkelig å oppgi kun ett intervall for diskonteringsrentene som er benyttet for de ulike KGEene i konsernet, med mindre det av vesentlighetshensyn kan forsvares kun å oppgi ett intervall. Når spredningen er på flere prosent, vil det kunne gi betydelige utslag om diskonteringsrenten for en enkelt KGE var i nedre eller øvre del av intervallet. Videre vil det når opplysningene ikke gis slik IAS 36 foreskriver, være vanskelig for en bruker å vite om opplysningene som er gitt gjelder tilsvarende for alle KGEer, om det er gjennomsnittlige størrelser som er angitt, eller om det eksempelvis er gitt opplysninger for den vesentligste KGE.

Her er et utdrag av hvordan Yara gir opplysninger fordelt pr. KGE:

Her er et utdrag av hvordan Yara gir opplysninger fordelt per kontantgenererende enhet:

	Diskonteringsrente etter skatt (WACC)		Diskonteringsrente før skatt		Vekst rate år 2-5		Langsiktig vekstrate	
	2009	2008	2009	2008	2009	2008	2009	2008
Yara Brasil	10,7%	12,0%	14,7%	17,9%	2,5%	2,5%	1,5%	1,5%
Yara Fosyn	8,9%	8,5%	11,9%	10,9%	2,5%	2,5%	1,5%	1,5%

Yara årsrapport 2009, utdrag av note 10 Testing av goodwill (kilde: www.yara.com/investor_relations)

Vi er kjent med at enkelte foretak begrunner mangelfulle opplysninger om eksempelvis vekstrater med at det ville innebære uønsket langsiktig «guiding» av markedet, med fare for å gi misledende informasjon til markedet, og viser til børssirkulære 4/2003 som hjemmel for ikke å gi slike opplysninger. Dette børssirkulæret, som gir utstedere retningslinjer for hvordan informasjon av fremtidsutsikter (guiding) bør håndteres, kan etter vårt syn ikke brukes til inntekt for et slikt syn og foretakene er etter norsk lov pliktig til å følge de kravene som følger av IFRS. Finanstilsynet har tatt opp denne problemstillingen i brev til ett av foretakene som ble valgt ut i Finanstilsynets kontroll av årsregnskap for

2008, og skriver blant annet følgende (foretaksnavnet er byttet ut med «Selskapet»):

«Finanstilsynet er kjent med at børssirkulære nr. 4/2003 gir utstedere en anbefaling om hvorledes informasjon om fremtidsutsikter (guiding) bør håndteres. Utsagnet fra Selskapet er i rimelig overensstemmelse med sirkulæret (spesielt sirkulærets pkt. 5), men det synes tatt ut av sin sammenheng. Etter Finanstilsynets vurdering legger børssirkulæret ikke begrensninger på informasjon som skal gis etter regnskapsregelverket, jf. pkt. 1 «Børsen søker i dette sirkulæret å avklare begrepsbruk knyttet til fremtidsutsikter, oppsummere gjeldene regelverk for når selskapene må gi informasjon om fremtidsutsikter, samt bidra konstruktivt med innspill til retningslinjer for offentliggjøring av fremtidsutsikter utover de kravene regelverket stiller». Hensikten med anbefalingen er å unngå å skape usikkerhet. Finanstilsynet kan ikke se at kravene til noteopplysninger i IFRS er i motstrid med dette. Uavhengig av ovennevnte er det Finanstilsynets syn at spesifikke regnskapsbestemmelser som er fastsatt i lov og/eller forskrift har forrang fremfor en anbefaling i form av børssirkulære dersom det skulle være motstrid. Etter Finanstilsynets vurdering må Selskapet i fremtidig rapportering gi informasjon i henhold til IAS 36.134 og IAS 1.116 (IAS 1 revidert nr. 125), herunder fyllestgjørende informasjon om fremtidig vekst

som er lagt til grunn i bruksverdideregningen, ledelsens metode for å fastsette veksten, samt opplysninger om usikkerhet dersom det foreligger en betydelig risiko for vesentlig justering av den balanseførte verdien i løpet av det neste regnskapsåret.»

De sentrale kravene i IAS 36.134

Hvilke noteopplysninger som skal gis etter IAS 36.134, avhenger av hvilken metode som er benyttet ved fastsettelse av gjenvinnbart beløp. Som nevnt ovenfor er det vår erfaring at foretakene hovedsakelig benytter beregnet bruksverdi på KGE-nivå som grunnlag for fastsettelse av gjenvinnbart beløp. Dette henger trolig sammen med at det generelt er vanskelig å identifisere

separate kontantstrømmer for enkelte eiendeler, og at det i økonomisk urolige tider ofte vil være slik at det ikke finnes et aktivt marked for eiendelene. Vår gjennomgang vil derfor fokusere på de sentrale noteopplysningene som er påkrevd i de tilfellene gjenvinnbart beløp er fastsatt ved beregnet bruksverdi. Når bruksverdien er benyttet, krever IAS 36.134 at det, i tillegg til å omtale hvilken metode som er benyttet for fastsettelse av gjenvinnbart beløp, blant annet gis følgende opplysninger:

- Viktige forutsetninger for estimering av kontantstrømmer, samt hvordan de er fastsatt
- Budsjett-/prognoseperiode
- Vekstrate
- Diskonteringsrente (avkastningskrav)
- Sensitivitetsanalyse

Viktige forutsetninger for estimering av kontantstrømmer

Når det gjelder hvilke nøkkelforutsetninger estimerte kontantstrømmer er basert på, samt på hvilken måte verdiene av disse er fastsatt, er det svært varierende i hvilken grad foretakene gir slike opplysninger.

Det er også svært varierende grad av opplysninger om hvilken metode som er benyttet for å fastsette verdier knyttet til de enkelte nøkkelforutsetningene. De opplysningene som er gitt, er gjerne generelt beskrevet som historiske erfaringer, bransjeforventninger, markedsforsøknings, analytikerestimerer og makroøkonomiske forhold.

Følgende nøkkelforutsetninger går igjen der det er opplyst om disse:

- Salgsvolum
- Salgspriser
- Marginer
- Vekst
- Kostnadsnivå
- EBITDA
- Investeringsnivå
- Kontrakter

Utdraget nedenfor viser hvordan enkelte nøkkelforutsetninger og fastsettelsen av disse er beskrevet i Telenors årsrapport for 2009:

«Nøkkelforutsetninger

Nøkkelforutsetninger som er benyttet i beregningen av bruksverdi er vekstrater, EBITDA-marginer, driftsmessige investeringer og diskonteringssetser.

Vekstrater – Benyttede prognoser og strategiplaner projiserer at vekst i kontantstrømmene vil reduseres i perioden frem til år ni. Gjennomsnittlige vekstrater i driftsinntekter i perioden 4–9 år er basert på ledelsens forventninger til markedsutviklingen i de markeder hvor virksomheten drives. Konsernet benytter stabile vekstrater til å ekstrapolere kontantstrømmene utover ni år. Den langsiktige vekstraten utover ni år er ikke høyere enn forventet langsiktig vekst i økonomien der virksomheten drives. For de forskjellige kontantgenererende enhetene konvergerer de forventede vekstratene fra gjeldende nivå observert de seneste år mot nivået for langsiktig vekst.

(...)

Diskonteringssetter – Diskonteringssetterne er basert på en vektet gjennomsnittlig kapitalkostnad (WACC) metodikk. Et selskaps kapitalkostnad som følge av gjeld og egenkapital, vektet tilsvarende for å gjenspeile kapitalstrukturen, gir dets vektete gjennomsnittlige kapitalkostnad. I økonomier hvor det ikke eksisterer en lokal langsiktig risikofri rente, er WACC-satsene, som er benyttet til å diskontere fremtidige kontantstrømmer, basert på ti års amerikansk risikofri rente justert for inflasjon og landrisikopremie. Gjennom 2008 og første del av 2009 har landrisikopremien for noen land økt, men har innen årsslutt 2009 igjen stabilisert seg på lavere nivåer. Diskonteringssetterne tar videre hensyn til gjeldspremie, markedsrisikopremie, gjeldsgrad, selskapsskattesats og eiendelsbeta. For kontantgenererende enheter i økonomier der inflasjonen for tiden er høy og hvor inflasjonsforventningene er betydelig lavere, er kontantstrømmene for de ulike år diskontert med ulik diskonteringssetter.»

Telenor årsrapport 2009, utdrag fra note 18 Nedskrivningstesting av goodwill (kilde: www.telenor.com/no/investor-relations/rapporter/).

Budsjett-/prognoseperiode

Som nevnt i punktet Dokumentasjon av nedskrivningstesten, krever IAS 36 at det ved estimering av fremtidige netto kontantstrømmer legges til grunn budsjetter/prognoser for høyst fem år fremover i tid, med mindre ledelsen kan begrunne at det er forsvarlig å benytte en periode utover fem år.

Etter vår erfaring er det for enkelte foretak stort forbedringspotensial knyttet til opp-

lysningene som gis om budsjett-/prognoseperioden. I enkelte noter er det ikke gitt slike opplysninger i det hele tatt, mens det i andre noter er uklart hvilken periode som er underbygget av godkjente budsjetter/prognoser. Uklarheten skyldes blant annet at det ikke fremgår om den oppgitte perioden er budsjett-/prognoseperioden eller utnyttbar levetid.

IAS 36.33 angir to «grupper» av perioder med prognoser for kontantstrømmer:

- Perioden som er underbygget av godkjente budsjetter/prognoser
- Perioden utover den som er underbygget av godkjente budsjetter/prognoser

Flere foretak angir at det som er ment å omfatte den første av disse, består av en periode basert på budsjetter/prognoser, samt et ytterligere antall år med estimerte kontantstrømmer, men som ikke synes å være basert på godkjente budsjetter/prognoser. En slik tilnærming innebærer at estimert kontantstrøm vil kunne avvike fra det den ville vært ved å bruke den foreskrevne metoden i IAS 36.

Følgende omtale av budsjettperioden er et eksempel på hvordan kravet til opplysninger om budsjettperioden kan etterleves:

«Beregnet bruksverdi er basert på neddiskonterte fremtidige kontantstrømmer. Følgende forutsetninger er lagt til grunn i 2009:

- Forventede kontantstrømmer er basert på styregodkjent budsjett og forretningsplan for krillvirksomheten for perioden 2010 – 2012. Budsjettet bygger på en detaljert tilnærming for budsjettering av de ulike avdelingene innen krillvirksomheten. For påfølgende perioder bygger modellen på en terminalvekst estimert til 2,5 % som ligger innenfor langsiktig forventning i omega-3 bransjen.»

Aker ASA årsrapport 2009, utdrag fra note 12 Immaterielle eiendeler (omtale av Aker Biomarine)(kilde: www.akerasa.com/section.cfm?path=378,385)

Vekstrate

IAS 36.134 krever at det skal begrunnes dersom vekstraten overstiger den langsiktige gjennomsnittlige vekstrate for produktene, industrigrenene eller landet/landene der foretaket har virksomhet. I den forbindelse vises til at IAS 36 legger til grunn at det bør forekomme svært sjelden at foretak benytter vekstrater som overstiger de

nevnte gjennomsnittene. I punkt 37 i standarden begrunnes dette slik:

«Når forholdene er gunstige, er det sannsynlig at konkurrenter vil tre inn i markedet og begrense veksten. Derfor vil det være vanskelig for foretak å overstige den gjennomsnittlige historiske vekstraten på lang sikt (for eksempel 20 år) for de produkter, næringer eller land som omfattes av foretakets virksomhet, eller for det marked der eiendelen brukes.»

For foretak som eksempelvis opererer i flere land, vil det kunne være relevant med ulike vekstrater for de ulike markedene. Det er da viktig å opplyse om alle vekstratene og vi anbefaler å presentere dette i en tabell slik at det er lettere å lese for regnskapsbrukerne – se noteutdraget fra Yaras årsrapport 2009 presentert i 2.1 ovenfor.

Diskonteringsrente (avkastningskrav)

Ved siden av estimerte kontantstrømmer er diskonteringsrenten en helt sentral parameter ved beregning av bruksverdi. Det er både skjønsmessige og til dels kompliserte vurderinger involvert ved fastsettelse av diskonteringsrenten, og da selv små endringer i denne kan ha vesentlig påvirkning på beregnet bruksverdi, er det viktig både at det gjøres gode vurderinger, samt at det gis tilfredsstillende opplysninger om benyttede diskonteringsrenter.

IAS 36 krever at det ved beregning av bruksverdi skal benyttes kontantstrømmer og diskonteringsrente før skatt. Videre skal anvendt diskonteringsrente oppgis i note. Vår erfaring fra gjennomgang av årsreg-

BRUKSVERDI: Ved siden av estimerte kontantstrømmer er diskonteringsrenten en helt sentral parameter ved beregning av bruksverdi.

skap er at en del foretak benytter en etter skatt diskonteringsrente, eksempelvis WACC, ved beregning av bruksverdi. Det er flere forhold å være oppmerksom på dersom bruk av kontantstrømmer og diskonteringsrente etter skatt skal gi samme resultat som ved bruk av kontantstrømmer og diskonteringsrente før skatt. Denne problemstillingen er diskutert i KPMGs Insights into IFRS 3.10.110.

Uavhengig av om det er før eller etter skatt diskonteringsrente som er benyttet ved beregning av bruksverdi, er det, etter vårt syn, påkrevd å opplyse om før skatt diskonteringsrenten. Tilsvarende som for vekstrater, vil det for foretak som eksempelvis opererer i flere land, kunne være relevant med ulike diskonteringsrenter for de ulike markedene. Det er da viktig å opplyse om alle diskonteringsrentene og vi anbefaler å presentere dette i en tabell slik at det er lettere å lese for regnskapsbrukerne – se noteutdraget fra Yaras årsrapport 2009 presentert i 2.1 ovenfor.

Sensitivitet

Dersom en endring innenfor et rimelig mulighetsområde av en viktig forutsetning som ledelsen har basert sin fastsettelse av gjenvinnbart beløp for enheten (gruppen av enheter) på, vil føre til at balanseført verdi av enheten (gruppen av enheter) overstiger dens gjenvinnbare beløp, skal foretaket etter IAS 36.134 f) gi følgende opplysninger:

- I. beløpet som gjenvinnbart beløp for enheten (gruppen av enheter) overstiger dens balanseførte verdi med,
- II. verdien som er henført til den viktigste forutsetningen,
- III. beløpet som verdien henført til de viktigste forutsetningene må endres med, etter innarbeiding av eventuelle påfølgende virkninger av denne endringen på de andre variablene som ble benyttet til å måle gjenvinnbart beløp, for at gjenvinnbart beløp for enheten (gruppen av enheter) skal være lik dens balanseførte verdi.

Videre er det også et krav i IAS 1.125 flg. at det skal gis opplysninger om de viktigste forutsetningene om fremtiden og andre kilder til estimeringsusikkerhet, som innebærer en betydelig risiko for justering av balanseførte verdier i løpet av det neste regnskapsåret.

Vår gjennomgang av årsregnskap har vist varierende omfang av opplysninger knyttet til sensitivitet. Det er eksempelvis en del

foretak som ikke opplyser om med hvor mye gjenvinnbart beløp for enheten overstiger dens balanseførte verdi. Det er heller ikke alle foretakene som oppgir verdien som er henført til den viktigste forutsetningen.

Opplysninger som gir grunnlag for å forstå hvilken usikkerhet som ligger i de estimatene som er lagt til grunn i årsregnskapene, er viktig informasjon. Det vil kunne gi brukerne grunnlag for å forstå hvilken effekt endringer i forutsetninger som er lagt til grunn i estimatene vil ha for regnskapstallene dersom faktisk utfall avviker fra de nevnte forutsetningene. Spesielt i perioder med økonomisk usikkerhet er slike opplysninger av stor betydning.

Etter vår oppfatning vil tallbaserte analyser av sensitivitet gi best informasjon om estimeringsusikkerhet. Analysene presenteres gjerne ved å opplyse om hvilken effekt et nærmere fastsatt prosentvis avvik fra det som er lagt til grunn for de mest sentrale forutsetningene i beregningene vil ha for beregnet bruksverdi sett i forhold til balanseført verdi, alternativt hvor mye en gitt forutsetning må endre seg før foretaket er i en nedskrivningssituasjon.

Utdraget fra Vivendi SAs årsrapport nedenfor viser hvordan opplysninger som er påkrevd etter IAS 36.134 f) ii og iii kan presenteres på en oversiktlig måte.

Sensitivity of recoverable amounts

The following tables summarize information about the change in the discount rate and in the perpetual growth rate for each principal CGU or group of CGU used for the tests as of December 31, 2009 and December 31, 2008 that would have been required in order for the recoverable amount to equal the carrying value, except for UMG as the carrying value is equal to the recoverable amount due to the goodwill impairment loss recognized as of December 31, 2009.

	December 31, 2009			
	Discount rate		Perpetual growth rate	
	Applied rate (in %)	Change in the discount rate in order for the recoverable amount to be equal to the carrying amount (in points)	Applied rate (in %)	Change in the perpetual growth rate in order for the recoverable amount to be equal to the carrying amount (in points)
Activision Blizzard				
Activision	11.50%	+4.15 points	4.00%	-6.15 points
Blizzard	11.50%	(a)	4.00%	(a)
Universal Music Group	8.50%	na	1.00%	na
SFR				
Mobile	7.00%	+6.00 points	0.50%	-33.30 points
Broadband Internet and fixed	8.00%	+1.15 point	0.50%	-2.20 points
Maroc Telecom Group	(b)	na	(b)	na
Canal+ Group				
Canal+ France	8.50%	+0.25 point	1.50%	-0.35 point
StudioCanal	9.00%	+1.30 point	0.00%	-1.95 point

Vivendi SA¹ 2009 Annual Report, utdrag fra note 9 Goodwill (Kilde: www.vivendi.com/vivendi/Annual-Reports,4975).

1 Vivendi SA er et fransk børsnotert mediekonsern.

Avslutning

Både gjennomføring av, og det å gi informasjon om, test for verdifall, er krevende. Detaljert og strukturert informasjon er nødvendig for at brukerne skal kunne vurdere de estimatene som foretakene har foretatt. Et poeng i den forbindelse er at jo mer informasjon som gis, desto mindre er risikoen for at det blir «spekulasjon» rundt holdbarheten av verdiene i årsregnskapet. Jo mer usikkerhet det er i estimatene, desto viktigere er det med slik informasjon.

Det viktigste forbedringspunktet vi har identifisert ved vår gjennomgang av årsregnskaper, synes å være å gi mer informasjon om hvordan de ulike forutsetningene i beregningene er fastsatt – forutsetninger for budsjett/prognoser som er lagt til grunn, vekstrate ved beregning av terminalverdi, samt diskonteringsrente. Videre er det vår vurdering at flere av foretakene bør utvide sensitivitetsopplysningene, herunder utvide antall scenarier det foretas beregninger for. I den forbindelse anbefaler vi at foretakene utarbeider noteopplysninger parallelt med at test for verdifall utføres. Da er informasjonen fersk, og grunnlaget for gode og presise opplysninger er lett tilgjengelig.

For å sikre god dokumentasjon av nedskrivningstestene, er det, etter vårt syn, viktig å sørge for en samlet og konsistent dokumentasjon, samt at kvantitative beregninger utfylles med kvalitative beskrivelser.